

27.5.2014

LJ/8

§ 101

Liikuntalautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2013 arviointikertomuksesta

HEL 2014-004186 T 00 03 00

Lausunto

Liikuntalautakunta antoi tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon.

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET (2.1, 2.2., 2.3)

Kohdassa 2.1. tarkastuslautakunta toteaa, että kaksi tavoitetta, joita ei voitu todentaa, olivat liikuntaviraston ”Ulkoiluteitä ylläpidetään Helsingissä 163 kilometriä ja talvella niistä pidetään kunnossa 35 kilometriä. Kuntoratoja ylläpidetään 50 kilometriä ja hiihtolatupohjia 180 kilometriä” ja ”Kehitetään ja valvotaan kalataloutta Helsingin 14 600 hehtaarin ja muiden kuntien 3 000 hehtaarin vesialueilla.”

Tarkastuslautakunnan mukaan ulkoilualueiden kilometrien ja vesialueiden hehtaaritiedoista ei ollut saatavissa dokumentaatiota eikä täydentävästä aineistosta myöskään ilmennyt, missä määrin ulkoiluteiden ja hiihtolatupohjien kunnossapidon ja vesialueiden valvonnan ja kehittämisen toimenpiteitä on toteutettu.

Kohdassa 2.2. tarkastuslautakunta toteaa, että kaikkien hallintokuntien tulee tallentaa tilinpäätöstyötilaan tilinpäätösohjeistuksen mukaisesti sellaiset dokumentit, joiden perusteella sitovien tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa koko vuoden ajalta.

Liikuntalautakunta toteaa, että myös liikuntavirasto toimittaa osana tilinpäätösaineistoa sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteumatietojen dokumentoinnin kuvauksen. Vuoden 2014 talousarvion toteutumisennusteen yhteydessä on pyritty kuvaamaan aikaisempaa kattavammin sitä dokumentointia, joilla myös ulkoiluteiden, kuntoratojen ja hiihtolatupohjien pituuksia sekä kunnossapitoa seurataan virastossa. Dokumentointi perustuu henkilökunnan toteuttamaan kilometrien mittaamiseen ja kilometrimäärän tallentamiseen excel-pohjaiseen taulukkoon, jonka sisältämät tiedot säilytetään viraston sähköisessä hakemistossa. Kilometrimäärät kyettäneen tulevaisuudessa todentamaan nykyaikaisilla it-sovelluksilla karttapohjaisesti ja näin ollen dokumentoinnissa tullaan pääsemään uudelle tasolle.

Kalatalouden osalta Helsingin 14 600 hehtaarin toteaminen perustuu Helsingin kaupungin vesialueen kokoon.

27.5.2014

Liikuntalautakunta pitää tärkeänä tarkastuslautakunnan näkemystä siitä, että tavoitteiden oikeellisuus on jälkikäteen todennettavissa ja että myös mahdolliset dokumentit, kuten seurantaraportit säilytetään tilinpäätösaineiston yhteydessä.

Kohdassa 2.3. tarkastuslautakunta toteaa, että liikuntaviraston ulkoilualueiden ylläpitoa ja kunnossapitoa sekä vesialueiden valvontaa ja kehittämistä koskevien tavoitteiden osalta tulee määritellä sellaiset mittarit, että tavoitteiden toteutumisen tasoa voidaan vertailla vuosittain.

Liikuntaviraston osalta tarkastuslautakunta kiinnittää kertomuksen tekstiosassa huomiota myös siihen, että dokumentoinnin lisäksi tavoitteet ovat olleet pitkään samoja siten, että tavoitetaso on pysynyt samana ja se on aina saavutettu. Tarkastuslautakunta katsookin liikuntaviraston osalta tarkoituksenmukaiseksi kehittää myös tavoitteen asettelua, ei pelkästään dokumentointia.

Liikuntalautakunta toteaa, että tavoitteen asettelu sitovissa toiminnallisissa tavoitteissa perustuu palvelun tarjontaan, ollen luonteeltaan palvelulupaus. Virasto sitoutuu mm. tarjoamaan asukkaille omaehtoiseen ja myös ohjattuun liikuntaan tarkoitettuja liikuntapaikkoja vähintään tiettyjen aukiolopäivien ja tiettyjen kilometrimäärien verran. Aukiolopäivätavoitteella on palvelutarjontaa ohjaava vaikutus. Esimerkiksi Myllypuron liikuntamyllyn yleisurheilualan pinnoiteremontista jouduttiin luopumaan vuonna 2013, koska se olisi edellyttänyt hallin sulkemista kahdeksi viikoksi eikä tämä olisi ollut mahdollista aukioloaikapäivätavoitteen puitteissa.

Tavoitteissa voisi käyttää myös liikuntaviraston tarjoamien liikuntapaikkojen määrää, kokoa, sijaintia tai saavutettavuutta, mutta nämä kaikki pysyvät vuodesta toiseen melko muuttumattomina, kun uusia investointeja ei juuri tehdä. Tästä syystä aukiolopäivät on todettu palvelun tarjontaa parhaiten kuvaavaksi mittariksi.

Liikuntaviraston pohdinnassa on, että uuden kulunvalvontajärjestelmän käyttöönoton myötä virastossa saadaan täsmällisempää kävijämäärätietoa ja tätä voidaan suhteuttaa tarjottaviin aukiolopäiviin tavoitteiden saavuttamisen mittaamisessa. Kulunvalvontajärjestelmä on käytössä vasta kuitenkin lähinnä uimahalleissa ja Liikuntamyllässä. Liikuntalautakunta toteaa, että kulunvalvontajärjestelmä tulee saada vakiintuneempaan käyttöön ennen kuin sen tietoja käytetään kuvattaessa tavoitteiden saavuttamista.

Aukiolopäiviä tai ylläpidettäviä kuntoratojen ja hiihtolatuksen kilometrejä voisi myös verrata Helsingin kaupungin tai sen eri alueiden asukasmäärään, mutta se koituisi liikuntalautakunnan käsityksen

liikuntatoimelle mukaan epäedulliseksi kaupungin asukasluvun jatkuvasti kasvaessa.

Tavoitteiden asettelua on liikuntavirastossa pohdittu kehitettävän myös vaikutusten arvioinnin näkökulmasta. Vaikutuksia on kuitenkin haastava mitata, kun liikuntatoimen pääasiallisena tavoitteena kaupungin strategiaohjelman ja talousarviokirjausten mukaan on liikunnan lisääminen ja liikkumattomuuden vähentäminen. Liikuntaviraston käsityksen mukaan liikuntapaikkojen määrä, koko, sijainti tai aukiolopäivät ovat sellaisia tekijöitä, joiden yhteyttä asukkaiden liikunnan lisäämiseen ei nykyisen helsinkiläisten elämäntapoja koskevan tietotuotannon pohjalta voida luotettavasti arvioida.

Yksi vaihtoehto liikuntaviraston käsityksen mukaan olisi selvittää asukkaiden liikuntapaikkojen sijaintiin, laatuun, tyyppiin, aukioloaikoihin, varaustilanteeseen tai saavutettavuuteen kohdistamaa kysyntää suhteessa liikuntapaikkatarjontaan. Tästäkään ei liikuntalautakunnan käsityksen mukaan ole käytettävissä säännönmukaista ja luotettavaa tietopohjaa, joten kysynnän ja liikuntaviraston tarjoamien liikuntaolosuhdepalveluiden tarjonnan kohtaamissuhdetta ei voida käyttää sitovana toiminnallisena tavoitteena.

Tästä syystä liikuntalautakunta toteaa, että liikuntaviraston sitovat toiminnalliset tavoitteet pidetään palveluntarjontalähtöisenä, kunnes tietotuotantoon liittyvät haasteet saadaan ratkaistua.

Ulkoiluteiden, kuntoratojen ja hiihtolatujen ylläpitoa ja kunnossapitoa koskevat sitovat toiminnalliset tavoitteet on pyritty kehittämään samalla logiikalla kuin sisäliikuntatilojen aukiolopäivät. Ko. reittien ylläpito ja kunnossapito ovat etenkin talviaikaan vaativaa työtä, jossa liikkujien turvallisuudesta tulee huolehtia. Myös hiihtolatujen tekeminen ja niiden kunnan takaaminen ovat liikuntalautakunnan mielestä tärkeitä kaupunkilaisten liikunnan olosuhteiden ja mahdollisimman turvallisen liikunnan edellytysten tarjoamista. Helsinki liikkuu -tutkimuksen (TNS Gallup Oy) mukaan ulkoilureitit ovat helsinkiläisten toiseksi suosituin liikuntapaikka (suosituin on kevyen liikenteen väylä). Tästä syystä ulkoilureittien palvelutaso ja niiden mittarina kilometrimäärä on virastossa todettu selkeimmäksi, sillä tarkkoja käyttäjämääriä ei saataisi kuin teknologisia ratkaisuuilla.

Kalatalouden kehittämisen ja valvonnan osalta liikuntalautakunta myöntää, että kaupungin vesialueiden määrässä ei juuri tapahdu muutoksia. Lautakunnan näkemyksen mukaan valvonnasta osalta

voidaan kehittää mittari, jolla kuvataan esimerkiksi toteutettuja valvontatarkastuksia ja niiden johdosta tehtyjä toimenpiteitä.

TALOUSARVIOARAAMIN OHJAUSVAIKUTUS JA SITOVIAN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SITOVUUS (3.2)

Kohdassa 3.2. tarkastuslautakunta toteaa, että lauta- ja johtokuntien tulee sitoutua kaupunginhallituksen päättämään talousarvioaraamiin ja kaupunginvaltuuston päättämään sitovaan määrärahasoon. Päätökset viraston talouden tasapainottamiseksi tulee tehdä heti, kun määrärahojen ylittymisriski havaitaan. Lisäksi tarkastuslautakunta toteaa, että lauta- ja johtokuntien tulee raportoida mahdolliset ylitystarpeet ja niiden johdosta aiheutuvat talouden sopeuttamisen toimenpiteet talouden toteutumisen yhteydessä kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti.

Liikuntalautakunta toteaa, että liikuntatoimessa noudatetaan näitä periaatteita.

HANKINTA- JA KILPAILUTTAMISOSAAMINEN PALVELUHANKINNOISSA (4.1.2)

Kohdassa 4.1.2 tarkastuslautakunta toteaa mm., että hankintaprosessin sujuvoittamiseksi hallintokuntien tulee olla yhteydessä hankintakeskukseen jo varhaisessa vaiheessa käynnistäessään merkittäviä palveluhankintoja.

Liikuntalautakunta toteaa, että pitää yhteydenpitoa hankintakeskuksen kanssa tärkeänä ja on tarkastuslautakunnan kanssa asiasta samaa mieltä.

VIRASTOJEN TIETOJÄRJESTELMÄHANKKEET (4.1.3)

Kohdassa 4.1.3 tarkastuslautakunta toteaa mm., että hallintokuntien tulee arvioida ja seurata tietojärjestelmähankkeidensa kustannuksia ja hyötyjä riippumatta siitä, koetaanko hanke pakolliseksi.

Liikuntalautakunta toteaa, että kustannushyötyanalyysiä hyödynnetään viraston jatkossa toteuttamissa tietojärjestelmähankkeissa. Lisäksi liikuntalautakunta kiinnittää huomiota tarkastuslautakunnan esille nostamaan toimittajariippuvuuteen. Liikuntavirasto tulee jatkossa myös tekemään hankkeiden käynnistämisen yhteydessä analyysin siitä, millä keinoilla toimittajariippuvuutta voidaan pienentää ja vähintään edellyttää avoimia rajapintoja.

LÄHILIIKUNTAPAIKAT JA KAUPUNKILAISTEN LIIKUNNAN LISÄÄMINEN (4.6.2)

27.5.2014

Kohdassa 4.6.2 tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunginhallituksen, liikuntaviraston ja kaupunginkanslian tulee arvioida, onko uusille asuinalueille osoitettu riittävästi määrärahoja liikuntainvestointien toteuttamiseen, ja tämän perusteella huolehtia siitä, että tarvittavat investoinnit toteutetaan.

Liikuntalautakunta kiinnittää tähän vakavaa huomiota ja toteaa, että nykyinen investointiraami on äärimmäisen tiukka. Ensisijaisia investointihankkeita liikuntatoimen budjetissa ovat peruskorjaushankkeet, ylläpitokustannuksia vähentävät korvaavat hankkeet sekä uusien asuinalueiden välttämättömimmät liikuntainvestoinnit. Näyttää siltä, että asukkaille tarjottavat liikuntapaikkapalvelut syntyvät uusille asuinalueille selvästi myöhemmin asukkaiden tulon jälkeen. Huomionarvoista on, että liikuntapaikkapalveluita puuttuu useilta vakiintuneimmiltakin asuinalueilta. Liikuntalautakunta edellyttää, että hyväksyttäessä uusia asemakaavoja ja päätettäessä uusista asuinalueista, tulisi samalla päättää liikuntapaikkainvestointien rahoittamisesta näille alueille. Liikuntalautakunta kuitenkin muistuttaa, että uudet investointihankkeet tarkoittavat samalla vaatimuksia käyttömenopuolelle, esimerkiksi sisäisten vuokrien, ylläpidon ja henkilöstökustannusten kattamiseksi.

Kohdassa 4.6.2 tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että liikuntaviraston, opetusviraston ja kiinteistöviraston tilakeskuksen tulee etsiä käytäntöjä, joilla investoinnit koulujen lähiliikuntapaikkoihin voidaan toteuttaa siten, että ne eivät nosta koulujen vuokria kohtuuttomasti.

Liikuntalautakunta toteaa, että koulujen vuokrat eivät kuulu liikuntatoimen vastuulle, mutta pitää asiaa tärkeänä huomioitavaksi tilakeskuksen taholta.

Kohdassa 4.6.2 tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että kaupunginkanslian tulee huolehtia siitä, että lähiliikuntapaikkojen investointeihin osoitetut valtionavut eivät vähennä muiden liikuntainvestointien määrärahoja.

Liikuntalautakunta toteaa, että tämä on myös keskeinen liikuntatoimen tavoite ja kannattaa sitä, että kaupunginkanslia huolehtii siitä, että lähiliikuntapaikkojen investointeihin osoitetut valtionavut eivät vähennä muiden liikuntainvestointien määrärahoja.

Kohdassa 4.6.2 tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että liikuntaviraston tulee parantaa tiedottamista lähiliikuntapaikoista ja niiden avoimesta käyttömahdollisuudesta.

Liikuntalautakunta toteaa, että virastossa laaditaan kevään 2014 aikana viestintästrategia ja viestintäsuunnitelma. Tarkoituksena on

ottaa käyttöön uusia viestintäkanavia ja huomioida erilaisia kohderyhmiä aikaisempaa ajanmukaisemmin.

Kohdassa 4.6.2 tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että liikuntaviraston tulee seurata erityisesti koululaisten ja vähän liikkuvien ryhmien liikuntamäärien kehittymistä sekä tutkia, edistävätkö liikuntainvestoinnit liikkumista ja ihmisten terveyttä.

Liikuntalautakunta toteaa, että tarkastuslautakunnan näkemys on kannatettava ja tietopohjan vahvistamista toimenpiteiden vaikutusten arvioinnin osalta tulee tehostaa. Olisi merkittävää saada täsmällisempää tietoa siitä, saavutetaanko liikuntatoimen toimenpiteillä niitä vaikutuksia, joita tavoitteita asetettaessa odotetaan.

Liikuntalautakunta kuitenkin toteaa, että tietopohjaa siitä, miten kunnan liikunnan edistämiseksi tekemät toimenpiteet vaikuttavat ihmisten terveyden edistämiseen, ei ole kattavasti olemassa. Tieteessä on toki osoitettu, että liikunnan harrastamisella on positiivinen yhteys terveyteen ja että liikunta ennalta ehkäisee kansantaloudellisesti raskaita elämäntapasairauksia ja myös muita sairauksia, mutta täsmällisen syy-seuraus-suhteen osoittaminen liikuntainvestointien yhteydestä ihmisryhmien tai yksittäisten ihmisten terveyteen, on virastossa käytettävissä olevan osaamisen pohjalta haastava tulkita. Aihe vaatisi tarkastuslautakunnan toivomassa laajuudessa tutkimushanketta, jossa kyettäisiin yhdistämään eri tilastojen ja tiedonkeruiden tuottamaa tietoa.

Liikuntainvestointien suhteesta liikkumisen edistämiseen on jonkin verran enemmän tietoa, mutta tietopohja on hajanaista ja perustuu lähinnä kyselyihin eikä objektiivisiin mittareihin, joilla voitaisiin osoittaa liikuntamäärien lisääntyneen juuri uuden liikuntapaikan johdosta.

TOIMENPITEET KAUPUNKILAISTEN TERVEYSEROJEN KAVENTAMISEKSI (4.5.1)

Kohdassa 4.5.1 tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystieteiden tulee ottaa käyttöön muualla maassa ja kansainvälisesti kehitettyjä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen hyviä käytäntöjä.

Liikuntalautakunta on yhtä mieltä tarkastuslautakunnan toteamuksen kanssa siitä, että terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävä ennaltaehkäisevä toiminta on jälkikäteisiä toimia kustannusvaikuttavampaa. Liikuntalautakunta toteaa, että liikunnan terveyttä ja hyvinvointia edistävästä vaikutuksesta on ollut jo pitkään vahvaa tutkimusnäyttöä. Liikunnalla voidaan ennalta ehkäistä lihavuutta, tyypin 2 diabetesta, tuki- ja liikuntaelinsairauksia sekä masennusta. Liikuntatoimi tekee osansa ja on lisäksi valmis vahvistamaan entisestään yhteistyötä muiden hallintokuntien kanssa,

27.5.2014

LJ/8

jotta liikkumattomuudesta aiheutuvia terveyseroja voidaan ennalta ehkäistä.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Anssi Rauramo

Lisätiedot

Kirsti Laine, osastopäällikkö, puhelin: 310 87751
kirsti.laine(a)hel.fi

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta hyväksyi 16.4.2014 (43 §) arviointikertomuksen vuodelta 2013. Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8.1 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8.2 §:n mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi. Tarkastuslautakunta pyytää 21.5.2014 mennessä liikuntalautakunnan lausuntoa kertomuksen kohdista 2.2, 2.3, 3.2, 4.1.2–4.1.3 ja 4.6.2.

Liikuntalautakunta on saanut lisäaikaa lausunnon toimittamiselle siten, että se tulee toimittaa välittömästi 27.5.2014 pidetyn kokouksen jälkeen.

Esittelijä

liikuntajohtaja
Anssi Rauramo

Lisätiedot

Kirsti Laine, osastopäällikkö, puhelin: 310 87751
kirsti.laine(a)hel.fi

Päätöshistoria

[Tarkastuslautakunta 16.04.2014 § 43](#)

[09.04.2014 Ehdotuksen mukaan](#)

[02.04.2014 Ehdotuksen mukaan](#)